
Armadura

Autor:

Data de publicació: 27-03-2021

Armadura medieval al complet.

Una armadura de plaques, també dita armadura completa, arnès o armadura blanca és una armadura completa, que va començar a utilitzar-se en la baixa edat mitjana davant els avenços en matèria de projectils. L'armadura de plaques estava construïda de diverses peces d'acer o ferro lligades amb corretges i reblons, i de vegades s'usava en totalitat amb una cota de malles, col·locant-s'hi damunt.

Contingut

Ús

Si bé l'armadura de plaques és d'aparició usual en els films èpics medievals, i és gairebé la imatge de la vestimenta del cavaller medieval, té una aparició relativament tardana, car sols a la fi de la baixa edat mitjana i primeria del Renaixement va començar a popularitzar-se entre la noblesa, essent abans utilitzada sobretot la loriga o cota de malles.

Aquesta peça, que consta de variades peces mòbils, si bé resulta molt pesada, no restringeix gaire el moviment, puix que el pes està molt bé repartit en tot el cos, i la quantitat de peces mòbils i articulacions permetia una gran quantitat de moviments. L'arnès complet es podia portar per damunt d'una cota de malles o bé d'unes gamberes, per a protecció addicional, i com que era rígida protegia més bé que les armadures flexibles contra els cops contundents, per tal com l'energia cinètica del cop es repartia per tota la placa, en lloc de concentrar-se en un punt.

Així mateix, la forma blegada de les peces ajudava a desviar els cops, podent fer-hi retrucar fletxes, viratons de ballesta o fins i tot bales d'arcabús. De fet, es va popularitzar com una armadura antibales abans del perfeccionament d'aquests projectils. El seu ús estava especialment restringit pels seus costos, puix que havien de fer-se a mida, i amb la quantitat de peces que calia demanava molt temps i esforç de confeccionar-les. Tan sols els cavallers i senyors feudals tenien prou diners per a obtenir una armadura de plaques completa.

Parts de l'armadura

Una armadura completa té nombroses peces articulades, havent arribat a reunir-se fins a 250 en un sol combatent amb

el pes aproximatiu de 25 a 30 kg, però les més comunes i importants es redueixen a cap a 25, distribuïdes en els quatre grups de cap, tronc i extremitats superiors i inferiors. (Vegeu l'obra de Martí de Riquer. Làmina a la dreta de la pàg. 112.)).[1]

CatalàCastellàFrancès

espatllàs
hombreira
épaulière

guardabraç
guardabrazo
garde-bras

colzera o guarda de colze
codal
cubitière

amantbraç
avambrazo
avant-bras

manyopa
manopla
gantelet

plates o cuirasses
platas, corazas
plates, cuirasses

peto
peto, plastrón
plastron

dorsal
espaldar
dossière

pancera
pancera
pansière

faldatge o llagosta
faldaje, sobrebarriga
braconnière

escarsella, escarselló, flancal, flancalet
escarcela, escarcelón
tassetes

cuixot, cuixera, guardacuixot
quijote
cuissard, cuissot

cop, copa, genollera
rodillera
genouillère

greva, gambera, canyera
greba, canillera
grève, jambière

sabata de ferro o de peça, sabató
escarpe
soleret

gossets, sagnies (a braç i cama
gocetes
goussets

falda de malles, faldó
falda de malla
?

Arnès de cama e de cuixa : peces de l'armadura que protegien la cama i la cuixa.

Per a resguard del cap servien:

l'elm, capell de ferro, celada, barreta, bacinet (del cap) : i els seus similars protegint la part superior i format per morrió, visera i barbera

l'espiga, protector nasal format d'una barreta o espiga de ferro unida a l'elm i que defensa el perfil de la cara

el capmall: peça que era part de l'ausberg i era a manera de capulla de malles que cobria el cap del guerrer, i damunt la qual es posava el capell de ferro

el morrió : era la part alta del casc, on solia haver-hi la cimera

el capell encoixinat : Capell de roba destinat a fer més còmode l'ús del casc.

la visera : cobria la cara

la ventalla : malla destinada a protegir el mentó i les orelles que deixava la cara al descobert. Es cordava en un lateral del cap.

la barbera : peça de ferro que s'unia a la part inferior de l'elm o capell de ferro i servia per a defensar la boca, la barba i una part de les galtes; cast. babera, barbote.

la gola : defensava el coll per davant

la gorgera o el gorjal : peça que envoltava i protegia el coll

el gorgerí : part inferior del casc amb guarniment de malla que cobreix la gorja i el coll d'un guerrer

l'escut del coll (= gola?)

la clatellera : defensava el coll per darrere.

Elm amb visera. C 1400

Elm amb visera. C 1400

Elmet del segle XV

Per a defensa del cos s'aplicaven:

el gorjal o gorgera gorguera : en la part alta del pit i esquena, arribant a substituir la gola

el gorgerí : part inferior del casc amb guarniment de malla que cobreix la gorja i el coll d'un guerrer

el pitral, pit(r)era, peto, o plastró : que cobria la resta del pit

el perpunt: peça de vestir sense mànigues i confeccionada amb tela gruixuda o cuir i sovint encoixinada per a esmorteir els cops.

la sobrevesta : peça de vestir amb els senyals heràldics. Es posava per sobre de l'ausberg.

les escarselles o flancals : arribaven una mica més a baix que l'anterior

els escarsellones : espècie d'escarselles que es perllongaven amb articulacions fins als genolls
el guarda-renes (de 'rens', antigament renyons o ronyons) : per als lloms
la pancera : per al ventre, feta de malla
la culera : per als glutis, també fabricada de malla

Les extremitats superiors es cobrien amb:

les muscleres o espatlleres o espatllars o espatlassos : en l'espatlla
els guardabraços o avantbraços o amambraços : en la part superior del braç
els aixellerons : en les aixelles
les colzeres o guardes de colze : en els colzes
els braçals, braçaleres o bracerols : en els avantbraços
els crancs?? o francalets?? : en la part oposada del colze
les manoples : guants de ferro en els canells i mans
els guantellets o guants : en els dits i la mà
el musaquí o musaguí : peça de l'armadura, mànega ampla de la cota de malla que arribava fins a l'articulació del braç

Les extremitats inferiors es protegien per:

els cuixots, cuixeres o guardacuixots : per a defensa de les cuixes
els flancals, faldars o faldons : a la part inferior de la cuirassa cobrien les cuixes
les genolleres : per als genolls
les greves, gamberes o canyeres : per a les cames
el gonió : gonella de malles
les escarpes : sabates ferrades per als peus
la tarja o targeta : s'afegia a aquestes peces en les justes i consistia en un escudet que es fixava en la part superior i esquerra del peto i que portava pintat l'emblema i la divisa del cavaller noble.

Armadura de cavall.

Hi hagué també armadura per als cavalls almenys a partir del segle xii, la qual porta el nom de barda. Es va completar al segle xvi i comprèn les següents peces:[2]

testera o frontal : per al cap
capçana : per a les crineres
pitral o pit(r)era : per a la part frontal
flanquera : per als costats
barda o gropera : per la gropa

Bibliografia

De Cadenas y Vicent, Vicente (2002). Diccionario heráldico: términos, piezas y figuras usadas en la ciencia del blasón (6ª edición). Hidalguía. p. 36. ISBN 978-84-8985-140-5.

Vegeu també

Armadura
Cavaller

Cuirassa
Cota de malles
Lloriga segmentata

Referències

? Martí de Riquer. L'arnès del cavaller: armes i armadures catalanes medievals. Ariel, 1968.
? [1]. Hidalguía. ISBN 978-84-8985-140-5.

A Wikimedia Commons hi ha contingut multimèdia relatiu a: Armadura de plaques d'acer

Bases d'informació

GEC: 0080522